

Iris variegata

Foto: Gert Hoek

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Iris* is afgeleid van het Griekse woord voor 'regenboog', wat een verwijzing is naar de grote variëteit aan kleuren binnen het geslacht. De soortaanduiding *variegata* is Latijn voor 'gevekt' of 'bont'. Hoewel de naam vaak wordt geassocieerd met bontbladigheid, verwijst het in dit geval specifiek naar de bloem. De buitenste bloemslippen (de zogenaamde 'falls') zijn geel van basiskleur, maar zijn opvallend geaderd met bruin-paarse of violetbruine strepen, wat een 'bont' of gevarieerd uiterlijk geeft. De Nederlandse naam voor de plant is Hongaarse lis.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com
Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com
Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl
Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Taxonomie

Iris variegata is een overblijvende, rhizomateuze plant en behoort tot de orde Asparagales. De soort is een lid van de Lis-familie, Iridaceae, en wordt geplaatst in het ondergeslacht *Iris*, Sectie *Iris*, waartoe ook de bekende Baardirissen (*Iris germanica*) behoren.

- Rijk: Plantae
- Orde: Asparagales
- Familie: Iridaceae (Lis-familie)
- Geslacht: *Iris*
- Soort: *I. variegata*

Synoniemen

Iris variegata is een botanische soort die historisch enkele synoniemen en ondersoorten heeft gehad. Belangrijke synoniemen die kunnen voorkomen in oudere literatuur of in de handel zijn:

- *Iris flavescens* Delile
- *Iris lepida* Heuff.
- *Iris leucographa* A.Kern.
- *Iris reginae* Horvat & M.D.Horvat

Daarnaast zijn er diverse variëteiten beschreven zoals *Iris variegata* var. *foienii* en *Iris variegata* var. *pontica*.

Variëteiten en cultivars

Iris variegata zelf wordt vaak in tuinen gekweekt, maar is ook van groot historisch belang, aangezien het een van de belangrijkste ouders is van de moderne, hybride Baardirissen (*Iris germanica*-hybriden). Veel moderne cultivars hebben de gele basiskleur en bruine adering van *I. variegata* geërfd. De volgende selecties en cultivars worden direct geassocieerd met de soort of zijn vroege hybriden waarbij *I. variegata* een bepalende ouder is:

- *Iris variegata* var. *Reginae*: Een wilde variant die bekend staat om witte 'standards' (binnenste bloemslippen) met paarse en violette adering op de 'falls'.
- 'Cook's Broth'
- 'Innocenza'
- 'Lepida'
- 'Lurida'
- 'Reginae'
- 'Variegata Bulgarica'
- 'Variegata Major'
- 'Virescens'

Vroege, invloedrijke hybriden die sterk lijken op de soort en de 'variegata'-patroon tonen, zijn onder meer 'Gracchus', 'Mary Vernon' en 'Staten Island'.

Familie

De plant behoort tot de Iridaceae, in het Nederlands de Lis-familie, een familie van monocotylen die bekend staat om zijn opvallende, vaak complexe bloemvormen.

Hoogte

De hoogte van *Iris variegata* varieert over het algemeen tussen de 30 en 60 cm. De bloemstengels zijn vertakt en zijn doorgaans ongeveer even hoog of iets korter dan het blad. Het is daarmee een laag tot middelhoog soort Lis.

Bloemkleur

De bloemkleur wordt gekenmerkt door een combinatie van geel en bruin-paars. De binnenste bloemblaadjes (standards) zijn goudgeel van kleur. De buitenste, afhangende bloembladen (falls) zijn lichtgeel tot crèmekleurig met een opvallende, dicht geaderde tekening van donkerbruine of paarse strepen, wat het 'bonte' uiterlijk verklaart. De baard is geel.

Bladkleur

Het blad is zwaardvormig, geribbeld en donkergroen. Het is bladverliezend en sterft in de winter af. De plant moet niet verward worden met bontbladige irissen zoals *Iris pallida* 'Variegata' of *Iris ensata* 'Variegata', waarbij de variëgatie in het blad zit.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *Iris variegata* is in de late lente tot vroege zomer, meestal van mei tot juni. Er zitten doorgaans twee of drie bloemen per vertakte stengel.

Standplaats

Iris variegata is een droogteminnende soort. De plant verlangt een standplaats in de volle zon en gedijt het beste in goed doorlatende, kalkhoudende, matig voedselrijke tot arme grond. Ze is zeer geschikt voor de border, rotstuinen of andere zonnige, open plekken.

Herkomst

De plant is inheems in Centraal- en Oost-Europa en wordt daarom vaak de Hongaarse lis genoemd. Het verspreidingsgebied omvat landen als Hongarije, Tsjechië, Slowakije, de Balkan en delen van Oekraïne. Het is een typische steppenplant.

Soort gewas

Het is een rhizomateuze, overblijvende (vaste) plant, die jaarlijks afsterft bovengronds (bladverliezend).

Vermeerderingswijze

De Lis kan vegetatief vermeerderd worden door het delen van de wortelstokken (rhizomen), wat de meest gebruikelijke methode is in de tuinbouw. Dit gebeurt bij voorkeur in de late zomer of vroege herfst na de bloei. De soort kan ook vermeerderd worden door zaad.

Klimaatzone

Iris variegata is zeer winterhard. De plant is geschikt voor USDA Klimaatzone 5 en is goed bestand tegen strenge winters en de temperaturen die daarbij horen.

Insecten

Zoals de meeste irissen is *Iris variegata* een aantrekkelijke plant voor insecten, hoewel de focus van de plant meer ligt op de windbestuiving van de bebaarde variëteiten. De bloemen trekken bijen en andere bestuivers aan, vooral vanwege de rijke, vroeg-zomerse bloei.

Bronnen

<https://earthone.io/nl/plant/iris%20variegata>

<https://wiki.irises.org/Spec/SpecVariegata>

<https://hessenhof.nl/plants/iris-variegata-coll-moravie-irivar>

https://en.wikipedia.org/wiki/Iris_variegata

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Iris</i> (regenboog); <i>variegata</i> (bont/gevlekt, verwijst naar bloempatroon)
Taxonomie	<i>Familie:</i> Iridaceae, <i>Geslacht:</i> <i>Iris</i> , <i>Soort:</i> <i>I. variegata</i>
Synoniemen	<i>Iris flavescens</i> , <i>Iris lepida</i> , <i>Iris leucographa</i>
Variëteiten en cultivars	<i>I. variegata</i> var. <i>Reginae</i> , 'Gracchus', 'Mary Vernon', 'Staten Island', 'Innocenza'
Familie	Iridaceae (Lis-familie)
Hoogte	30- 60 cm
Bloemkleur	Geel met bruin-paarse, geaderde 'falls' (afhangende bloemslippen)
Bladkleur	Donkergroen
Bloeiperiode	Mei- juni
Standplaats	Volle zon, goed doorlatende, kalkhoudende, droge grond
Herkomst	Centraal- en Oost-Europa (Hongaarse vlaktes, Balkan)
Soort gewas	Rhizomateuze, bladverliezende vaste plant
Vermeerderingswijze	Delen van de wortelstokken (rhizomen), zaaien
Klimaatzone	Zeer winterhard (o.a. USDA Zone 5)
Insecten	Trekt bijen en andere bestuivers aan